

Skriftlig redegørelse

(Redegørelsen er optrykt i den ordlyd, hvori den er modtaget).

Redegørelse af 11/5 21 om rigsfællesskabet 2021.

(Redegørelse nr. R 17).

Statsministeren (Mette Frederiksen):

I denne redegørelse til Folketinget orienteres der om den aktuelle situation på Færøerne og i Grønland, herunder landenes økonomi, samt om regeringens samarbejder, initiativer og fælles indsatsområder med Færøerne og Grønland.

Emnerne i redegørelsen er udtryk for en prioritering, og der er taget højde for andre redegørelser med relation til rigsfællesskabet, herunder R 3 (7/10 2020) om Arktis og R 2 (6/10 2020) om nordisk samarbejde. Der henvises til Redegørelse om rigsfællesskabet 2014 (R 12 8/4 2014) for en orientering om selvstyreordningerne, herunder statens tilskud til Færøerne og Grønland.

Flere initiativer og samarbejder har i 2020 været påvirket af Covid-19. Der har samtidig været et tæt samarbejde mellem Danmark, Færøerne og Grønland om bekæmpelse af smitten, og der er bl.a. indkøbt vacciner til hele rigsfællesskabet. De færøske og grønlandske myndigheder er siden pandemiens udbrud effektivt lykkedes med at mindske spredning af smitte i samfundene.

1. FÆRØERNE**1.1 Samarbejde og tiltag som følge af Covid-19**

Regeringen og danske myndigheder har løbende været i tæt kontakt med landsstyret og færøske myndigheder om udviklingen og håndteringen af Covid-19. Der er bl.a. udarbejdet nye regler på epidemiområdet, samarbejdet om indkøb af medicinsk udstyr og patienttransport. Færøernes Politi har taget del i håndteringen af indsatsen mod Covid-19, herunder ved at medvirke til smitteopsporing. Justitsministeriet har udarbejdet en bekendtgørelse for at forebygge og inddæmme udbredelse af Covid-19 på kriminalforsorgens område. På erhvervsområdet har Vækstfonden stillet garantier for i alt 25 mio. kr. til virksomheder på Færøerne, og EKF Danmarks Eksportkredit har gennem statslig garantiordning og en midlertidig statslig kreditforsikringsordning stillet garantier for i alt 24,9 mio. kr. til færøske eksportører.

1.2 Færøernes økonomi

Pandemien medførte en kraftig opbremsning i Færøernes økonomi i foråret 2020 efter stærk fremgang siden 2013. Den økonomiske aktivitet tiltog dog hurtigt igen, og beskæftigelsen er aktuelt historisk høj og ledigheden meget lav. Øget indvandring har bidraget med arbejdskraft, men der er fortsat kapacitetspres i dele af økonomien. Covid-19-krisen medførte et betydeligt underskud på de offentlige finanser i 2020, og der ventes også underskud i år. Der er de senere år gen-

nemført reformer, som styrker den finanspolitiske holdbarhed, men der er fortsat udfordringer på sigt.

Finanspolitisk holdbarhed mv.

Det er Nationalbankens og Færøernes Økonomiske Råds vurdering, at det er vigtigt, at der prioriteres reformer på Færøerne, der sikrer balance mellem indtægter og udgifter på de offentlige finanser i fremtiden. Antallet af ældre over 70 år ventes næsten fordoblet frem mod 2060. Det vil øge udgifterne til bl.a. pension, ældrepleje og sundhedsvæsen. Skatteindtægterne vil samtidig falde, da der vil være færre personer i den erhvervsaktive alder, på trods af den nuværende indvandring. Færøernes Økonomiske Råd har tidligere beregnet, at der er behov for varigt at styrke finanspolitikken med 5 pct. af BNP, og Rådet har vurderet, at det er Færøernes største økonomiske udfordring.

Pensionsalderen på Færøerne forhøjes frem mod 2030 fra 67 år til 68 år, hvorefter den følger udviklingen i levealderen. Pensionsalderen kan dog højest stige et halvt år hvert femte år. De seneste 20 år er levealderen steget med ét år hvert femte år. Ifølge Rådet vil forhøjelsen af pensionsalderen løse knap af holdbarhedsproblemet, og der er således behov for yderligere tiltag.

Reformer af skattesystemet kan ifølge Nationalbanken medvirke til at sikre den langsigtede finanspolitiske holdbarhed og samtidig bidrage til en mere robust økonomi. Nationalbanken peger på, at en udvidelse af skattebasen kan imødekomme en del af udfordringerne. En ejendomsskat på boliger, der ikke udgør den primære bopæl, vil fx øge de offentlige indtægter. Ejendomsskatter baseret på boligprisudviklingen kan samtidig virke som en stabilisator, der dæmper udsving i realøkonomien og den finansielle sektor.

En betydelig del af indkomsten skabes i fiskeriet. Lagtinget vedtog i december 2019 en fiskerireform, som bl.a. medfører at kvoteauktioner afskaffes, at fiskekvoter, der var købt på auktion i 2018 og 2019, kan omlægges til rettigheder gældende for 12 år, at rettigheder øges fra otte til 12 år og gøres fuldt omsættelige, samt at udenlandsk ejerskab skal være afviklet inden 2032.

Ifølge Nationalbanken bør landsstyret vurdere beskæftigingspotentialer i fiskeriet med henblik på, at afkastet fra de færøske naturressourcer i større grad kan tilfalde den brede befolkning. Rådet har i den sammenhæng også opfordret til højere fiskeriafgifter.

Færøernes Økonomifond blev oprettet i 2011 for bl.a. at understøtte en selv bærende økonomi og bidrage til konjunkturudligning. Indtægterne omfatter bl.a. en andel af overskud i landskassen samt indtægter fra fiskeriafgifter. Fondens formue steg yderligere i 2020 og udgør nu 0,7 mia. kr. Fonden er under opbygning, så den på sigt kan bidrage til økonomisk stabilitet.

Offentlige finanser

Der budgetteres på finansloven for 2021 (FL21) med et underskud på drifts-, anlægs- og udlånsaldoen (DAU) på 215 mio. kr. eller godt 1 pct. af BNP, *jf. tabel 1.*

Tabel 1. Landskassens drifts-, anlægs- og udlånsbudget (DAU), 2015-2021. Mio. kr.

	R 2015	R 2016	R 2017	R 2018	R 2019	Skøn 2020	FL 2021
Indtægter i alt	4.493	4.857	5.443	5.479	5.853	5.755	5.841
- Statens tilskud	642	642	642	642	642	642	642
Driftsudgifter mv.	4.234	4.399	4.577	4.765	4.970	5.565	5.569
Anlægsudgifter	341	299	302	442	454	540	487
DAU-saldo	-83	158	563	272	428	-350	-215
Ekstraord. indtægter ¹	4	55	-339	301	-144	0	-20
DAU inkl. ekstraord. indt.	-79	213	224	573	284	-350	-235

1. I juni 2018 bortfaldt et statslån på 500 mio. kr., da Færøerne ikke inden dette tidspunkt har haft indtægter fra olieudvinding, jf. aftale af 10. juni 1998 mellem regeringen og landsstyret.

Kilde: Landsstyremrådet for finansanliggender (Figgjarmálaráðið).

Der var i perioden 2016-2019 overskud i landskassen, især som følge af de stærke konjunkturer, og der blev i forlængelse heraf budgetteret med et overskud på FL20 på 192 mio. kr. Primo 2021 skønnede landsstyret et underskud på 350 mio. kr. i 2020. Covid-19 har midlertidigt betydet lavere indtægter og højere udgifter, herunder manglende udbytte fra Bak-kafrost og BankNordik samt ekstraordinær kapitalstøtte til Atlantic Airways og Vágar Lufthavn på 115 mio. kr. Hertil kommer udgifter til hjælpepakker.

Det forventede DAU-resultat for 2020 er ifølge Rådet også påvirket af, at landsstyret generelt fører en ekspansiv finanspolitik med stigende udgifter og lavere indtægter, bl.a. til forhøjelse af folkepensionen og skattefradrag til pensionister. Hertil kommer, at afskaffelsen af kvoteauktioner på flere fiskearter har medført et mindre provenu på 134 mio. kr. i forhold til 2019.

Økonomien befinder sig igen i højkonjunktur, og landsstyret bør ifølge Nationalbanken fokusere på konsolidering, når de midlertidige udgifter i forbindelse med Covid-19-krisen er væk.

Landsstyret har på FL21 bl.a. prioriteret midler til uddannelse af flere yngre læger og andre forbedringer på sundheds- og sygehusområdet, etablering af en færøsk vejrtjeneste og øget vedligehold og udbygning af infrastruktur.

Den økonomiske fremgang de senere år har medført en betydelig stigning i landskassens og kommunernes indtægter. Udgifterne til bl.a. flere offentligt ansatte er dog samtidig steget, og der er iværksat mange bygge- og anlægsprojekter i en situation med kapacitetspres på dele af arbejdsmarkedet. Rådet har i den forbindelse fremhævet, at finanspolitikken historisk har forstærket udsvingene i økonomien. Der indgås ikke årlige aftaler om kommunernes økonomi på Færøerne. Det begrænser landsstyrets muligheder for at føre en stabiliserende finanspolitik.

Statens tilskud til Færøerne har i perioden 2015-2020 været nominelt uændret på 641,8 mio. kr. årligt. Regeringen og landsstyret indgik i november 2019 aftale om uændret tilskud, og den reale aftrapning videreføres dermed. Statens tilskud fastsættes årligt på den danske og den færøske finanslov, indtil regeringen og landsstyret måtte aftale andet. Tilskuddet udgjorde godt 11 pct. af landskassens samlede indtægter i 2020.

Landsstyret optog i juni 2020 et obligationslån på godt 1,6 mia. kr. til at finansiere forventede underskud på finanslo-

ven. Landskassens gæld blev dermed øget til 5,3 mia. kr. eller knap 25 pct. af BNP. Gældsniveauet er internationalt set fortsat beskedent, og renten på gælden er lav.

Landskassen har aktuelt en likviditet i Landsbanken på 4,5 mia. kr., og nettogælden er således blot på 0,8 mia. kr. eller knap 4 pct. af BNP. Landskassen har, som nævnt, herudover en stigende formue i Færøernes Økonomifond.

Færøernes internationale kreditvurdering, der i august 2019 blev opgraderet fra Aa3 til Aa2 med stabile udsigter, er i august 2020 fastholdt af Moody's. Det bemærkes i vurderingen, at en højere rating forudsætter en mere diversificeret økonomi, der er mindre afhængig af fiskeriet. Færøerne har ansvaret for den økonomiske politik og beslutter selv, hvordan det offentlige budget finansieres. Det anses internationalt for en styrke, da det giver finansiel fleksibilitet. Den stabile og historiske relation til Danmark vægter også positivt i kreditvurderingen, og det nævnes, at økonomisk støtte fra Danmark anses for meget sandsynlig i tilfælde af likviditetsudfordringer.

Konjunkturudviklingen

Færøernes økonomi var i stærk fremgang i perioden 2013-2019 med en vækst i nominal BNP på knap 7 pct. årligt i gennemsnit. Forbrugerpriserne faldt samlet set svagt i perioden, og der var således en meget høj realvækst i økonomien.

Der blev konstateret Covid-19 på Færøerne i marts 2020, hvor kortvarige markante tiltag for at inddæmme smitten også reducerede den økonomiske aktivitet kraftigt. Færøerne har efterfølgende haft en effektiv inddæmningsstrategi, som har mindsket behovet for længerevarende hårde tiltag, og den økonomiske aktivitet er hurtigt steget igen. Rådet skønner, at nominal BNP faldt med 4 pct. i 2020, mens der ventes en nominal vækst på 4½ pct. i 2021. Det økonomiske tilbageslag på Færøerne tegner således aktuelt til at have været dybt, kortvarigt og V-formet.

Udviklingen er afspejlet på arbejdsmarkedet, hvor beskæftigelsen faldt skarpt i april 2020, men allerede i juli var tilbage på niveau, og siden er vokset yderligere til knap 27. 400 lønmodtager i marts 2020, hvilket er historisk højt. Ledigheden steg til 1,8 pct. i april 2020, men er efterfølgende faldet og udgjorde 1,5 pct. i januar 2021.

Fiskeri og havbrug udgør drivkræfterne i Færøernes økonomi, og eksporten af fisk omfatter mere end 95 pct. af vareeksporten. Den økonomiske fremgang i perioden 2013-2019

var især drevet af øgede fangster i det pelagiske fiskeri (makrel, blåhvilling og sild) og større mængder og højere priser på laks fra havbrug. Covid-19 medførte et fald i vareeksporten på 12 pct. i 2020. Bl.a. efterspurgte udenlandske restauranter færre laks, og en del af afsætningen blev omlagt til detailhandlen. Det forhindrede en større nedgang i mængderne, men salget var til lavere priser. Rådet forventer igen stigende fiskeeksport i 2021.

Turisterhvervene på Færøerne er hårdt ramt af Covid-19-krisen. Der er iværksat tiltag, som begrænser den internationale rejseaktivitet. Det har bl.a. medført en markant nedgang i antallet af overnatninger på hoteller mv. og et stort fald i den tilknyttede beskæftigelse. Landsstyret har indført hjælpepakker for at afbøde de negative følger, men udsigterne for turisterhvervene er usikre og afhænger af pandemiens videre forløb. Rådet har anbefalet, at der iværksættes yderligere hjælp til turisterhvervene på Færøerne. Turisme udgør en mindre del af Færøernes økonomi, men bidrager bl.a. til at diversificere økonomien og var i vækst inden Covid-19.

Den indenlandske efterspørgsel understøttede økonomien i 2020. Privatforbruget var større end normalt, hvilket bl.a. skyldes rejserestriktioner og hjemmeferie. Kompensationsordninger på arbejdsmarkedet medvirkede samtidig til at begrænse husholdningernes indkomsttab, og boligformuerne steg yderligere. Boligpriserne i Tórshavn er siden 2014 vokset med ca. 50 pct. Stigningen er sket i takt med øget indvandring af arbejdskraft, højere indkomster og faldende renter.

De offentlige og private investeringer planlægges fortsat at ligge på et højt niveau de kommende år. Projekterne omfatter især infrastruktur, boliger og fiskeopdræt. Udviklingen i den indenlandske efterspørgsel afspejles i importen, der også steg betydeligt i 2020. Bl.a. som følge af at godt 20 pct. af husholdningernes forbrug produceres i udlandet.

Færøernes befolkning er siden starten af det økonomiske opsving i 2013 vokset med godt 4.800 personer eller 10 pct. og udgjorde 52.967 pr. 1. januar 2021.

Finansiel regulering og tilsyn

Det færøske bankmarked er bl.a. karakteriseret ved, at der er få institutter, og at flere af dem har forholdsvis store markedsandele og er store i forhold til Færøernes økonomi. Modellen for udpegning af systemisk vigtige finansielle institutter (SIFI'er) på Færøerne blev justeret i 2020, og ændringerne trådte i kraft den 1. januar 2021. Der er indført en nedre grænse for balancestørrelse på 3 mia. kr., der skal sikre, at færøske pengeinstitutter kun udpeges som SIFI'er, hvis de reelt er systemiske. Den generelle systemiske buffersats på Færøerne blev øget til 3 pct. pr. 1. januar 2020, men sænket igen til 2 pct. pr. 19. marts 2020 som følge af Covid-19-krisen. Ændringen blev gennemført efter henstilling fra Det Systemiske Risikoråd, der også har besluttet, at det tidligst i 2021 vil henstille om at hæve buffersatsen til 3 pct. Risikorådet har herudover besluttet at anvende en varslings på 12 mdr., fra det henstilles, at satsen ændres, til ændringen træder i kraft.

1.3 Dansk administrativt CPR-nummer

Det er med virkning fra den 1. januar 2021 gjort muligt, at danske statsborgere, som er bosat på Færøerne, kan få tildelt et dansk administrativt CPR-nummer ved henvendelse til Rigsombudsmanden på Færøerne. Rigsombudsmanden kan endvidere udstede NemID med offentlig digital signatur (OCES) til personer med dansk CPR-nummer.

1.4 Justitsområdet på Færøerne

Der er i starten af 2021 nedsat en dansk-færøsk arbejdsgruppe med repræsentanter fra relevante myndigheder, som skal komme med forslag til forbedringer af afsoningsforholdene på Færøerne. Parallelt med arbejdsgruppen er der igangsat en analyse af afsoningsforholdene på Færøerne, som der blev afsat midler til på FL21. Resultaterne af analysen vil bl.a. danne grundlag for mulige forbedringsforslag. Justitsministeriet har i tæt samarbejde med bl.a. færøske myndigheder i 2020 arbejdet med en ny færøsk retsplejelov, som trådte i kraft den 1. januar 2021, samtidig med en række bekendtgørelser. PET-loven, politiloven samt en række ændringer af forvaltningsloven blev også sat i kraft for Færøerne med virkning fra den 1. januar 2021. Justitsministeriet er ved at færdiggøre en straf fuldbyrdelseslov for Færøerne.

2. GRØNLAND

2.1 Samarbejde og tiltag som følge af Covid-19

Regeringen og danske myndigheder har løbende været i tæt kontakt med Naalakkersuisut og grønlandske myndigheder om udviklingen og håndteringen af Covid-19. Der er bl.a. samarbejdet om test, sundhedspersonale og patienttransport.

Grønlands Politi har bidraget til Naalakkersuisuts indsats mod Covid-19, bl.a. med planlægning på sundhedsområdet, smitteopsporing og stabsarbejde. Justitsministeriet har gennemført en ændring af kriminalloven og retsplejeloven og udstedt en bekendtgørelse for at forebygge og inddæmme smitte hos Justitsministeriets myndigheder i Grønland. Reglerne ophæves den 31. december 2021, men Justitsministeriet har udarbejdet et lovforslag, der skal gøre reglerne permanente, således at de supplerer den kommende grønlandske epidemilov.

Efter anmodning fra de grønlandske myndigheder har Forsvaret bidraget med personel til beredskabsplanlægningen, samt transport af vacciner og personel til byggerne. På erhvervsområdet har Vækstfonden stillet garantier for i alt 29 mio. kr. til fem virksomheder i Grønland. Der er gennemført regler om midlertidig fravigelse af virksomheders pligter på selskabs- og regnskabsområdet. På transportområdet er der efter ønske fra Naalakkersuisut indført forbud mod civile flyvninger med passagerer til Grønland, bortset fra myndighedsflyvninger, der har haft til formål at minimere spredning af smitte i samfundet.

2.2 Grønlands økonomi

Covid-19 har brudt de senere års økonomiske fremgang i Grønland. Påvirkningen af økonomien har dog været mindre end i mange andre lande. Ledigheden er aktuelt lav efter en mindre stigning i foråret 2020, og der er fortsat mangel på kvalificeret arbejdskraft. Der har i en årrække været overskud på de offentlige finanser afledt af gode konjunkturer. Covid-19 medførte dog et betydeligt underskud i 2020, og der ventes også et mindre underskud i år. Der udestår fortsat en udfordring med at opnå finanspolitisk holdbarhed på sigt.

Finanspolitisk holdbarhed mv.

Grønlands Økonomiske Råd har i en længere årrække foretaget beregninger af den finanspolitiske holdbarhed. Flere ældre og færre yngre vil med den nuværende indretning af velfærdssamfundet medføre en kraftig stigning i de offentlige udgifter frem mod 2035, mens indtægterne kun ventes at stige svagt. Rådets seneste beregninger viser fortsat behov for at

styrke de offentlige finanser varigt med ca. 1 mia. kr. eller 5-6 pct. af BNP, hvis finanspolitikken skal følge et holdbart spor. Fremskrivningen er baseret på vedtagen lovgivning og indeholder ikke effekter af reformkrav mv.

Covid-19 har øget kravene til den økonomiske politik yderligere, og Rådet finder det nødvendigt, at der fremover styres efter et overskudsmål for de offentlige finanser. Der er ikke økonomisk råderum til nye udgiftskrævende initiativer, og tiltag skal finansieres. På den baggrund peger Rådet på behov for, at der udarbejdes og udmøntes en ny mellemfristet økonomisk plan.

Naalakkersuisut fremlagde i 2016 en holdbarheds- og vækstplan, hvor der især blev lagt op til at begrænse udgiftsvæksten og effektivisere den offentlige sektor. Planen indeholder også krav om at bringe flere fra offentlig forsørgelse til selvforsørgelse. Rådet har efterlyst mere konkret opfølgning på planen. Naalakkersuisut oplyste i forbindelse med aftale om finanslov for 2021 (FL21), at der forberedes en samlet reform på arbejdsmarkeds- og socialområdet, og at der med finansloven er lagt op til målrettede besparelser og omlægninger i den offentlige sektor.

Beskæftigelsesgraden for personer i alderen 18-65 år var på 70 pct. i 2019, og der er således et potentiale for flere i arbejde. Ifølge Rådet forudsætter det især et løft i uddannelsesniveaet. Beskæftigelsen er høj i Grønland for personer med en erhvervskompetencegivende uddannelse, mens den er lav for personer uden en uddannelse efter folkeskolen. Uddannelse medfører højere indkomst og udskyder tilbagetrækningen fra arbejdsmarkedet. Det styrker både væksten og holdbarheden i økonomien.

Naalakkersuisut har stor fokus på uddannelsesområdet. Der anvendes mange ressourcer, og flere fuldfører en uddannelse end tidligere. Men der er fortsat mange, som ikke kommer i gang med en uddannelse eller starter sent, og der er et højt frafald.

Pensionsalderen er fra 2021 forhøjet fra 66 år til 67 år, mens det som følge af Covid-19 er besluttet at forlænge indfasningen af den obligatoriske pensionsopsparing, der blev vedtaget i 2018. Alle lønmodtagere skal i 2021 og 2022 indbetale op til 6 pct. af indkomsten i pensionsbidrag, mens selvstændige erhvervsdrivende skal indbetale op til 4 pct. Den maksimale sats hæves frem mod 2026 til 10 pct. for lønmodtagere og frem mod 2024 til 6 pct. for selvstændige. Rådet har vurderet, at ordningen sikrer en vis minimumslevestandard for ældre. Middellevetiden i Grønland er 68½ år for mænd og 72½ år for kvinder.

Nye indtægter kan også bidrage til holdbarheden i økonomien, og øget turisme er en vigtig del af Naalakkersuisuts målsætning om at skabe et bredere erhvervsgrundlag. Covid-19 har dog foreløbigt bremset udviklingen kraftigt. Turisterhvervene er ramt af nedlukninger og rejserestriktioner, og antallet af passagerer på atlantruter faldt med 65 pct. i 2020, mens antallet af overnatninger på hoteller mv. faldt med 34 pct. Faldet er størst blandt gæster uden bopæl i Grønland.

Naalakkersuisut har indført hjælpepakker til turisterhvervene, som foreløbig er i kraft frem mod sommeren 2021.

De nye atlantlufthavne i Nuuk og Ilulissat planlægges i drift i 2023 og 2024, og ventes at bidrage til erhvervsudvikling, herunder turisme og arbejdspladser. Selvstyret ejer to tredjedele af lufthavnene, mens staten ejer en tredjedel. Staten er ud over ejerandel engageret i projektet med et genudlån og en garanti på et lån i Den Nordiske Investeringsbank. Det øger projektets finansielle robusthed og reducerer lånebehov, renteudgifter og risiko for selvstyret.

Mineralområdet er også et vigtigt indsatsområde for Naalakkersuisut for nye indtægter og beskæftigelse. Covid-19 har vanskeliggjort efterforskningsaktiviteter i 2020, men der har dog været fremdrift i flere projekter.

Der er aktuelt to mindre miner i drift. Rubinminen Aapaluttoq ved Qeqertarsuaat, og anorthosit-minen ved Kangerlussuaq. Anorthosit indgår bl.a. i produktion af fiber-glas

Der blev udstedt udnyttelsestilladelse til en stor zink- og blymine ved Citronen Fjord i Nordøstgrønland 2016, men her udestår fortsat finansiering af mineetableringen. Et projekt med udvinding af sjældne jordarters metaller ved Killavaat Alannguat (Kriglerne) i Sydgrønland er i august 2020 tildelt udnyttelsestilladelse, mens et projekt med udvinding af ilmenit (titanium) ved den tidligere bygd Moriusaq nær Pituffik (Thule Air Base) er tildelt udnyttelsestilladelse i december 2020. Begge projekter skal nu udarbejde og have godkendt udnyttelses- og nedlukningsplaner og tilvejebragt finansiering. Sjældne jordarters metaller og titanium er opført på EU's liste over kritiske mineraler på grund af strategisk betydning.

Et større projekt med sjældne jordarters metaller, zink og uran ved Kuannersuit (Kvanefjeldet) i Sydgrønland har været under udvikling i en årrække. Det nye Naalakkersuisut er enig om, at der ikke skal udvindes uran i Grønland, og at projektet skal stoppes. Naalakkersuisut vil arbejde for at indføre lovgivning om forbud mod mineraludvinding, som indeholder radioaktivt materiale, mens øvrige mineraludvindingsprojekter anses for en mulighed for at udvikle økonomien.

Det vigtigste private erhverv i Grønland målt på beskæftigelse, værdiskabelse og eksport er fiskeriet, som også har afgørende betydning for landskassens skatte- og afgiftsindtægter. Provenuet fra fiskeriafgifter er øget fra godt 20 mio. kr. i 2010 til over 400 mio. kr. i 2019. Naalakkersuisut nedsatte i 2019 en fiskerikommission, der skal udarbejde forslag til en ny fiskerilov, som sikrer størst muligt samfundsøkonomisk udbyttet af fiskeriet på et bæredygtigt grundlag. Kommissionen forventes at afslutte sit arbejde i 2021.

Offentlige finanser

Der budgetteres på FL21 med et underskud på drifts- og anlægssaldoen (DA) på 76 mio. kr. i 2021 eller ½ pct. af BNP, *jf. tabel 2.*

Tabel 2. Landskassens drifts- og anlægsbudget (DA), 2018-2024. Mio. kr.

	R 2018	R 2019	FL 2020	FL 2021	BO 2022	BO 2023	BO 2024
Indtægter i alt	7.256	7.746	7.171	7.120	7.166	7.204	7.205
- Statens tilskud	3.823	3.857	3.911	3.943	3.943	3.943	3.943
Driftsudgifter mv.	6.554	7.070	6.602	6.707	6.688	6.718	6.744
Anlægsudgifter	588	540	510	478	453	420	420
DAU-saldo	115	137	59	-66	25	66	41
DA-saldo	133	142	50	-76	15	56	31

Kilde: Grønlands Selvstyre. Finanslov for 2021.

Der var i perioden 2015-2019 overskud i landskassen som følge af især gunstige konjunkturer, og der blev i forlængelse heraf budgetteret med et overskud på FL20 på 50 mio. kr. Covid-19 har imidlertid medført en kraftig vending i de offentlige finanser, og Rådet skønner med betydelig usikkerhed et underskud på 500 mio. kr. i 2020. Der har været store udgifter til nødbeflyvning, hjælpepakker og sundhedsvæsenet. Samtidig har der været fald i skatte- og afgiftsprovenu samt udbytter fra selvstyrejede aktieselskaber.

Det er Naalakkersuisuts målsætning, at finansloven skal være i balance eller udvise overskud over en fireårig periode, hvilket der også budgetteres efter i den nuværende situation.

På FL21 er der bl.a. prioriteret midler til, at nedslidte ældre kan trække sig tidligt tilbage. Der er fokus på socialområdet med en særlig indsats for hjemløse, og på sundhedsområdet med en styrket kræftindsats. Der gennemføres samtidig besparelser i den offentlige administration i budgetperioden.

Landskassens likviditet søges som minimum at udgøre 0,7 mia. kr. eller ca. 10 pct. af de samlede årlige udgifter. Ved udgangen af 2020 udgjorde likviditeten 1,1 mia. kr., og der er ved tekstanmærkning på FL21 givet bemyndigelse til, at Naalakkersuisut kan optage lån på op til 1,5 mia. kr., hvis det som følge af Covid-19 skulle vise sig nødvendigt.

Selvstyret, kommunerne og de selvstyrejede selskaber havde i 2020 en samlet anslået bruttogæld på 5,4 mia. kr. eller 27 pct. af BNP, mens nettogælden var på 3,7 mia. kr. eller 18 pct. af BNP. Bruttogælden er øget betydeligt de senere år som følge af investeringer i de selvstyrejede selskaber og luft-havnsprojekterne i Nuuk og Ilulissat, men gælden er dog fortsat lav internationalt set. Grønland har ansvaret for den

økonomiske politik og beslutter selv, hvordan det offentlige budget finansieres.

Statens tilskud udgør godt 3,9 mia. kr. i 2021 eller lidt over halvdelen af landskassens indtægter. Danmark varetager herudover 30 sagsområder, som kan overtages af selvstyret. Områderne omfatter bl.a. finansielle forhold, politi, retsvæsen og kriminalforsorgen. Udgifterne til områder der kan overtages, udgør skønsmæssigt over ½ mia. kr. årligt for staten. Udgifterne vil ifølge Naalakkersuisut formentlig være højere for selvstyret ved en overtagelse. Rigsmyndighederne varetager også områder, som ikke kan overtages inden for rammerne af grundloven. Det gælder bl.a. udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitikken. På forsvarsområdet anvender Danmark over ½ mia. kr. årligt i Grønland. Det beløb vil stige yderligere med Arktis-kapacitetspakken, *jf. afsnit 3.1.*

Konjunkturudviklingen

Covid-19 har dæmpet de gode konjunkturer i Grønland. Økonomien er dog mindre påvirket end i mange andre lande. Det skyldes bl.a., at det hurtigt lykkedes at inddæmme smitten i foråret 2020, så interne nedlukninger og restriktioner kunne afvikles. Der er samtidig indført hjælpepakker, og erhvervsstrukturen mindsker også afhængigheden af de globale konjunkturer. Fangsterne i fiskeriet er ikke påvirket af de globale afsætningsforhold, men der er dog risiko via prisfald. Endelig har Grønland en stor offentlig sektor, der bl.a. er muliggjort af statens tilskud. Det virker stabiliserende på økonomien. Rådet skønnede på den baggrund i efteråret 2020, at der stort set var nulvækst i 2020, *jf. tabel 3.*

Tabel 3. Forsyningsbalancen 2016-2021. Årlig realvækst i pct.

	Andel af BNP i 2019	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Privat forbrug	36,1	1,5	0,9	0,4	1,9	0,7	3,4
Offentligt forbrug	44,8	1,8	1,7	2,7	4,3	0,4	0,7
Bruttoinvesteringer	31,4	10,9	-4,1	-3,0	46,6	-1,6	-0,1
Eksport af varer og tjenester	38,8	15,2	-3,8	8,4	-5,3	-5,0	1,0
Tilgang/endelig anvendelse	151,5	6,7	-1,1	2,8	7,1	-1,3	1,3
Import af varer og tjenester	51,1	11,0	-3,5	5,0	18,9	-3,0	-0,1
Bruttonationalprodukt (BNP)	100,0	4,7	0,1	1,8	1,7	-0,2	2,1

Kilde: Grønlands Statistik. 2018-2019 er foreløbige tal. 2020-2021 er skøn fra Grønlands Økonomiske Råd. BNP er foreløbig opgjort til 19,9 mia. kr. i 2019.

Der ventes med betydelig usikkerhed en økonomisk vækst på godt 2 pct. i 2021. Det økonomiske tilbageslag i Grønland tegner dermed foreløbig til at være kortvarig og V-formet. Udviklingen vil dog bl.a. afhænge af behovet for at fastholde rejserestriktionerne.

På arbejdsmarkedet steg ledigheden midlertidigt i foråret 2020, men er siden faldet og er formentlig aktuelt på knap 5 pct., hvilket er lavt. Med udsigt til fornyet fremgang kan der ifølge Rådet på kort sigt opstå nyt pres på arbejdsmarkedet og dermed behov for at øge arbejdsstyrken eller tilkalde mere udenlandsk arbejdskraft. Ledigheden er især betinget af strukturelle forhold, herunder manglende kvalifikationer, mobilitet og problemer med incitamenter til at søge arbejde.

De senere års økonomiske fremgang har især været drevet af en gunstig udvikling i fiskeriet, hvor fangsten af rejer er steget betydeligt. Det har styrket eksporten. Rejekvoten ved Vestgrønland er i perioden 2015-2020 øget fra 73.000 tons til 110.000 tons eller godt 50 pct. Naalakkersuisut har på baggrund af videnskabelig rådgivning øget kvoten til 115.000 tons i 2021. Det understøtter den økonomiske vækst.

Rejsepriserne har i en årrække været på et højt niveau, men dog aftagende siden 2019. I 2020 var priserne 14 pct. lavere end året før under påvirkning af det globale tilbageslag og fald i efterspørgslen. Priserne på hellefisk og torsk var hhv. 9 pct. og 13 pct. lavere i 2020 end året før. Rådet har beregnet, at et fald i priserne på fisk og skaldyr på 20 pct. medfører lavere offentlige indtægter på godt 230 mio. kr. Den offentlige økonomi er således sårbar over for udviklingen i fiskeriet. Det understreger vigtigheden af at sikre offentlige overskud i perioder med gode konjunkturer.

De samlede investeringer har set over en årrække også bidraget positivt til den økonomiske aktivitet. Lufthavnsprojekterne i Nuuk og Ilulissat har medvirket til øgede bygge- og anlægsinvesteringer og vil fortsat gøre det i de kommende år. I fiskeriet er der investeret betydeligt i nye trawlere i det havgående fiskeri. Det giver mulighed for højere produktivitet og indtjening. Skibene er produceret i udlandet og har dermed samtidig øget importen.

Det private og især det offentlige forbrug har også medvirket betydeligt til den økonomiske fremgang de senere år. Rådet forventer en realvækst i privatforbruget på 3½ pct. i 2021, mens det offentlige forbrug ventes at stige med 0,7 pct. I perioden 2016-2019 voksede det offentlige forbrug med 2½ pct. årligt i gennemsnit. Der er i budgetloven krav om, at real-

væksten i selvstyrets og kommunernes udgifter til drift og overførsler ikke må overstige 1,5 pct. i et enkelt år og 2 pct. over en fireårig periode. Det forudsætter en stram budgetdisciplin.

Grønlands befolkning udgjorde 56.421 pr. 1. januar 2021. Heraf er 5.894 født uden for Grønland. Antallet af indbyggere i Grønland har stort set været uændret i en længere årrække. I Nuuk steg folketallet med 474 personer i 2020, og der bor 18.800 eller en tredjedel af befolkningen. I 2020 boede der 16.780 personer i Danmark, som er født i Grønland. En fjerdedel af den grønlandsk fødte befolkning bor således i Danmark.

2.3 Servicekontrakten på Thulebasen

USA, Danmark og Grønland blev den 28. oktober 2020 enige om en aftalepakke, der udgør resultatet af de senere års forhandlinger vedrørende servicekontrakten på Thulebasen (Pituffik).

Med aftalen anerkender USA, Danmark og Grønland, at landenes sikkerhed og velstand er knyttet til et stærkt transatlantisk samarbejde, som man samtidig forpligter sig til at styrke.

Fra dansk-grønlandsk side har formålet med forhandlingerne været at opnå nye udbudskriterier, som giver størst mulig sikkerhed for, at fremtidige servicekontrakter på Thulebasen tildeles dansk/grønlandske selskaber i overensstemmelse med det såkaldt forsvarsaftalekompleks.

Det har også været væsentligt at sikre nytte til Grønland i form af lærepladser, beskæftigelse og skatteindtægter. Mulighederne for bl.a. bedre adgang for lokalbefolkningen til sundhedsydelse og civil brug af flyvepladsen på basen til fx nødlandinger afsøges og der er lagt spor ud for videre samarbejde mellem USA og Grønland på overtagne sagsområder, herunder handel, investeringer, økonomiske forhold, energi, råstoffer, uddannelse, turisme og naturforvaltning. Danmark og Grønland er løbende i kontakt med USA om implementeringen af den samlede aftalepakke.

2.4 Camp Century

Efter aftale mellem regeringen og Naalakkersuisut er der gennemført en række undersøgelser ved den tidligere amerikanske militærbase, Camp Century. Formålet har været at vurdere omfanget og karakteren af det efterladte materiale samt afklare, hvorvidt det risikerer at blive blotlagt eller at

sive ud med smeltevand som følge af klimaforandringer. Undersøgelserne har bl.a. omfattet monitorering af is-afsmeltningen, kortlægning af det efterladte affald samt målinger og vurderinger af radioaktiviteten ved Camp Century. Undersøgelserne viser, at der ikke er indikationer på, at den tidligere reaktor på Camp Century har medført radioaktiv forurening af strålebeskyttelsesmæssig betydning. Desuden viser resultater fra klimamålinger i området, at affaldet ved Camp Century med al sandsynlighed vil forblive begravet i den aktuelle dybde på ca. 50 meter eller dybere frem til år 2100, ligesom det i samme periode vurderes usandsynligt, at smeltevand vil trænge ned til efterladenskaberne. Der udføres fortsat klimamonitorering i området.

2.5 Modernisering af det landbaserede helikopterberedskab
Forsvaret har pr. 1. januar 2021 indgået aftale med Air Greenland A/S om det landbaserede helikopterberedskab i Grønland. Air Greenland har varetaget opgaven siden 2012. Udnyttes alle optioner i den nye aftale, så vil selskabet løse opgaven frem til 2032. Den nye aftale medfører en betydelig styrket redningskapacitet med to nyindkøbte helikoptere, som har op til dobbelt rækkevidde i forhold til tidligere, ligesom hastighed, præcision og evnen til at operere i ekstreme vejrforhold forbedres væsentligt. Aftalen med Air Greenland er af hensyn til nationale sikkerhedsinteresser indgået ved direkte tildeling frem for udbud. Air Greenland har samtidig omfattende lokalkendskab, herunder i forhold til geografi, infrastruktur, vejrforhold, lokalbefolkningens typiske sejl- og vandreruter og sprog mv. Der er endvidere placeret redningsmateriel lokalt i Grønland.

2.6 Styrket indsats for udsatte børn og unge i Grønland
Styregruppen for det grønlandsk-dansk tværgående arbejde om at styrke indsatsen for udsatte børn og unge i Grønland afgav rapport til Naalakkersuisut og regeringen i august 2020 med 16 anbefalinger og løsninger, som skal: 1) Opprioritere den tidlige indsats og forebyggelse, så tegn på mistroivsel, omsorgssvigt og overgreb forebygges. 2) Styrke den kommunale sagsbehandling markant på børne- og ungeområdet, så en myndighed kan handle på en underretning langt hurtigere end i dag. 3) Udvide behandlingstilbuddene, så flere udsatte børn og unge får den hjælp, de har brug for i både byer og bygder. 4) Øge retssikkerheden for børn og unge, som har været ofre for seksuelle overgreb.

Anbefalingerne bygger oven på en række igangværende strategier og handleplaner på området som fx Naalakkersuisuts strategi mod seksuelle overgreb 2018-2022 (Killiiliisa) samt Grønlands nationale handlingsplan mod forældres omsorgssvigt af børn. Arbejdet med anbefalingerne er løbende blevet valideret af relevante interessenter, og der er blevet indhentet erfaringer og input fra alle fem kommuner, hvor der bl.a. er lagt vægt på, at indsatserne på sigt skal kunne løftes af selvstyret og de grønlandske kommuner.

Arbejdet med implementeringen af anbefalingerne blev påbegyndt i september 2020. På justitsområdet bidrages med hhv. 1) Oprettelse af en overgrebsenhed i Grønlands Politi, 2) Forhøjelse af foranstaltningsniveauet for voldtægt af mindreårige samt 3) Indsatser til forbedring af det resocialiserende arbejde i Kriminalforsorgen i Grønland. Myndighederne har påbegyndt arbejdet med at implementere anbefalingerne, og Justitsministeriet har udarbejdet et udkast til en ændring af kriminalloven for Grønland med henblik på at implementere anbefalingen om at forhøje foranstaltningsniveauet for vold-

tægt af mindreårige samt indføre behandlingspladser for seksualforbrydere i anstalten i Nuuk.

I februar 2020 iværksatte Grønlands Politi en kampagne for, at flere overgreb anmeldes til myndighederne, bl.a. i form af Tv-spots, opslag på sociale medier og besøg på landets skoler. Derudover har Grønlands Politi offentliggjort en rapport primo 2021, der kortlægger, hvilke barrierer der er årsag til, at overgreb – særligt seksuelle overgreb på børn – ikke konsekvent anmeldes.

2.7 Historisk udredning og undskyldning

Den historiske udredning om de 22 grønlandske børn, der blev sendt til Danmark i 1951, blev offentliggjort den 8. december 2020. Udredningen belyser forløbet og konkluderer, at børnenes særlige opvækst fik indgribende konsekvenser for relationerne til deres familie og slægt, til Grønland og grønlænderne og for deres identitet. Udredningen blev samtidig fulgt op af statsministerens officielle undskyldning på Danmarks vegne og et brev til de seks nulevende.

2.8 Socialt udsatte grønlændere i Danmark

I 2020 var der 16.780 personer, som er født i Grønland og bosiddende i Danmark. Et mindretal af disse er særligt sårbare. Det skønnes, at ca. 1.500 er udsatte, og ca. 400 er hjemløse. Der er i aftalen om reserven til foranstaltninger på social-, sundheds- og arbejdsmarkedsområdet for 2021-2024 afsat i alt 28,4 mio. kr. til initiativet »Partnerskab om udsatte grønlændere og bedre misbrugsbehandlingsmetoder«. I initiativet indgår en understøttelse af tilbud, som er målrettet og tilpasset målgruppens særlige behov, herunder misbrugsbehandlingstilbud, psykologindsatser, tolkning og lavpraktisk hjælp til de mest udsatte og sårbare grønlandske borgere. Desuden videreføres inklusionsindsatsen i De Grønlandske Huse til og med 2023.

2.9 Varsling af farligt vejr og kortlægning

Der er på FL21 afsat 1,0 mio. kr. årligt i perioden 2021-2024 til at forbedre varsling af farligt vejr i Grønland, herunder varsling af sneskred.

Geodatastyrelsen har i 2020 i dialog med selvstyret og en række civile aktører besluttet at opprioritere arbejdet med elektroniske søkort, så der ved udgangen af 2023 vil være en moderne elektronisk søkortdækning fra Kap Farvel til Uummannaq. Disse produkter vil indeholde de mest nødvendige, basale informationer, men er til gengæld tilpasset nutidens navigation med elektroniske søkortsystemer. Den samlede produktion af elektroniske søkort forventes fortsat afsluttet i 2026. I de kommende år producerer Styrelsen for Dataforsyning og Effektivisering, i samarbejde med grønlandske myndigheder og Forsvaret, nye data og korttjenester over hele Grønland, der bliver frit tilgængelige.

2.10 Justitsområdet i Grønland

Med henblik på at sikre en tidssvarende politi- og anklagemyndighed i Grønland, er der i forbindelse med aftale om politiets og anklagemyndighedens økonomi 2021-2023 tilført i alt 20,0 mio. kr. i 2021, 34,0 mio. kr. i 2022 og 36,5 mio. kr. i 2023, som bl.a. skal styrke rekruttering, bemanning og materiel, modernisere den eksisterende bygningsmasse og finansiere oprettelsen af en ny politienhed mod seksuelle overgreb mod børn i Grønland.

Styrkelsen rummer hertil en videreførelse af kommunefogedpuljen fra 2018 og 2019, der har resulteret i, at der nu kun

er få ud af 60 bygder uden en kommunefoged. Der er i 2020 ansat 18 nye kommunefogeder.

I foråret 2020 blev der indgået to politiske aftaler om forbedring af lønforholdene for hhv. anstaltsbetjente og polititjenestemænd i Grønland i forbindelse med udmøntning af den tidligere afsatte nordatlantpuls på i alt 49,2 mio. kr. for perioden 2020-2023. Aftalen vedrørende anstaltsbetjente er endeligt indgået den 26. oktober 2020. Det har endnu ikke været muligt at afslutte forhandlingerne for så vidt angår aftalen om polititjenestemænd. Det er forventningen, at de forbedrede lønforhold vil styrke mulighederne for at rekruttere og fastholde anstalts- og polititjenestemænd i Grønland.

Af prioriterede lovgivningsinitiativer på justitsområdet det seneste år kan fremhæves en ændring af kriminalloven, der bl.a. indeholder bekæmpelse af hash i de grønlandske anstalter samt flere ændringer af retsplejeloven for Grønland, der bl.a. har til formål at styrke forurettedes retsstilling i kriminalsager, at gennemføre politireformen fra 2007 i Grønland og indføre regler om udvidet adgang til at afsige udeblivelssdomme samt regler om behandling af tilståelsessager.

3. FÆLLES SAMARBEJDS- OG INDSATSOMRÅDER

3.1. Styrket samarbejde på det udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitiske område

Færøerne, Grønland og Danmark samarbejder på det udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitiske område inden for rammerne af hjemmestyre- og selvstyreordningerne samt grundloven. Samarbejdet foregår både bilateralt og i en række internationale fora, hvor der foregår tæt koordinering af rigsfællesskabets interesser. Det er centralt i samarbejdet, at udenrigstjenesten arbejder for hele rigsfællesskabet.

Regeringen, Færøernes landsstyre og Naalakkersuisut har en fælles ambition om at styrke samarbejdet om udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitikken ud fra princippet om, at fælles sager behandles fælles. Færøerne og Grønland deltog på den baggrund i mødet med den amerikanske udenrigsminister Pompeo i København i juli 2020. Der arbejdes også på en række konkrete initiativer, herunder at etablere sikre kommunikationskanaler til deling af klassificeret information.

Færøerne og Grønlands relationer til EU

EU er en vigtig samarbejdspartner for Færøerne og Grønland, og der arbejdes på at styrke og udbygge relationerne.

Færøerne arbejder konkret på at opnå et tættere forhold til EU, herunder at modernisere frihandelsaftalen fra 1997. Kommissionsformanden har svaret positivt på en henvendelse fra lagmanden, som blev støttet af statsministeren i juli 2020 med en opfordring til Kommissionen om at indlede dialog med Færøerne om et tættere samarbejde. Det er ved at blive klarlagt nærmere, hvordan et styrket samarbejde mellem EU og Færøerne kan udformes.

Grønland er knyttet til EU gennem den særlige associeringsordning for oversøiske lande og territorier (OLT). Kommissionen har for budgetperioden 2021-2027 fremlagt forslag, der lægger op til en bevilling til Grønland på 225 mio. euro over perioden.

Herudover har Grønland en særskilt fiskeripartnerskabsaftale med EU med en fiskeriprotokol som teknisk bilag. Grønland og EU afsluttede i januar 2021 forhandlingerne om en ny seksårig fiskeripartnerskabsaftale om bæredygtigt fiskeri med en tilhørende fireårig protokol. Det samlede aftalekompleks indgås endeligt efter parternes godkendelsesproce-

durer. Kommissionen forventer, at betaling til Grønland for fiskerirettigheder og budgetstøtte til fiskerisektoren samlet vil udgøre 99 mio. euro for en protokolperiode på seks år. Hertil kommer licensbetaling fra rederier i EU.

International samhandel

Færøerne arbejder på at indgå frihandelsaftaler med en række tredjelande og indgik i 2019 en frihandelsaftale med Storbritannien, der sikrer samhandel efter Brexit-overgangsperiodens udløb. Aftalen bygger på Færøernes frihandelsaftale med EU.

Regeringen og Færøernes landsstyre har nedsat en arbejdsgruppe til at undersøge mulighederne for et eventuelt færøsk medlemskab i WTO.

Grønland er i dialog med Storbritannien om mulighederne for en fremtidig handelsrelateret aftale. Indtil en sådan aftale foreligger, afsøger Grønland og Danmark mulighederne for, at Grønlands eksport til Storbritannien kan ske i form af autonome britiske toldlempelser (toldfrie kvoter) for en række vigtige eksportprodukter.

Udenrigsministeriet og ambassaderne bistår Færøerne og Grønland med at fremme deres handelsinteresser internationalt. Det omfatter handelsfremstød, støtte til erhvervsvirksomheder og dialog om mulighederne for at indgå bilaterale frihandelsaftaler med tredjelande. Endvidere samarbejdes der om, at samhandelspartnere yder Færøerne og Grønland de toldsatser, som de er berettiget til i kraft af Kongerigets medlemskab af WTO.

Udenrigsministeriets Trade Council besøgte Færøerne og Grønland i 2020 med henblik på at styrke samarbejdet. Et lignende besøg planlægges i 2021. Endvidere informerer Trade Council løbende færøske og grønlandske offentlige myndigheder og erhvervsorganisationer om Trade Council's ydelser, herunder nye tiltag og ændringer, som fx lavere priser, som følge af de Covid-19-relaterede eksport- og investeringspakker, som Folketinget har vedtaget.

Samarbejdet på det sikkerheds- og forsvarspolitiske område

Forsvarets Efterretningstjeneste vurderede i sin risikovurdering fra 2020, at udviklingen i Arktis fremover vil blive kendetegnet ved et anspændt forhold mellem stormagterne USA, Kina og Rusland. Særligt Rusland fortsætter sin militære opbygning i regionen. Det vurderes sandsynligt, at den nye sikkerhedspolitiske situation i Arktis også vil påvirke samarbejdet om regionale arktiske spørgsmål. De arktiske stater vil dog gøre meget for, at samarbejdet kan bestå.

Forsvaret varetager myndighedsopgaver på Færøerne og i Grønland, bl.a. i form af farvandsovervågning og suverænitetshævdelse. Forsvaret bidrager også med at løse en række øvrige opgaver som følge af sin tilstedeværelse, fx fiskeriinspektion, støtte til politiet og eftersøgnings- og redningstjeneste. I Grønland varetages tillige søopmåling og opgaver på havmiljøområdet.

Forsvaret støtter de grønlandske myndigheder med bekæmpelse af den omfattende havmiljøforurening i forbindelse med fiskeskibsforklis i Diskobugten i marts 2021.

Der er med Arktis-aftalen fra 2016 afsat 120 mio. kr. årligt til at styrke Forsvarsministeriets opgaveløsning i Arktis. Med forsvarsforliget 2018-2023 blev Arktis-aftalen videreført, og der blev afsat yderligere 239 mio. kr. til en række Arktis-relaterede initiativer.

I februar 2021 blev der indgået aftale om en Arktis-kapacitetspakke, som udmønter 1,5 mia. kr. fra tillægsaftale til forsvarsforliget 2018-2023. Med aftalen styrkes Forsvaret i Ark-

tis og Nordatlanten med højteknologiske kapaciteter til overvågning og mere tilstedeværelse, der skal give militær, men også civil nytte for Færøerne og Grønland i forbindelse med redningsoperationer, beredskabsopgaver, miljøovervågning, fiskerikontrol, klimaovervågning og forskning mv.

Der opbygges også i samarbejde med Naalakkersuisut en ny forsvarsuddannelse med værnepligtslignende indhold i Grønland, der skal styrke grønlandske borgeres mulighed for at deltage i forsvaret af Grønland. Uddannelsen kan også understøtte beredskabet og frivilligstyrken, ligesom en del af de afsatte midler til øvelser og træning skal tjene beredskabsformål.

Cyberområdet

Der er et meget højt trusselniveau på cyberområdet, hvorfor indsatsen for sikkerhed er styrket kraftigt de senere år. Regeringen og Naalakkersuisut indgik den 7. august 2020 en hensigtserklæring om et styrket samarbejde om cyber- og informationssikkerhed, og lov om Center for Cybersikkerhed blev sat i kraft for Grønland den 20. november 2020. CFCS har efterfølgende indledt et konkret samarbejde med grønlandske myndigheder om cybersikkerhed.

Spørgsmålet om at sætte CFCS-loven i kraft for Færøerne har også været drøftet med de færøske myndigheder, uden at dette har resulteret i en konkret aftale. CFCS har på frivillig basis ydet rådgivning til Færøerne. Forsvarsministeriet og CFCS er løbende i kontakt med de færøske og grønlandske myndigheder, herunder med henblik på at drøfte cybertruslen.

Investeringscreening

En tværministeriel arbejdsgruppe vedrørende nationale sikkerhedsinteresser ved visse investeringer mv. færdiggjorde i oktober 2020 en rapport med henblik på at afdække relevante temaer og mulige modeller for en kommende generel investeringscreeningsordning, inklusiv en indgrebshjemmel. Grønland og Færøerne har deltaget som observatører i arbejdet. Regeringen har på det grundlag fremsat lovforslag om en investeringscreeningsordning. Det drøftes med Færøerne og Grønland, hvorledes der kan etableres en investeringscreeningsordning for Færøerne og Grønland med respekt for kompetencefordelingen i rigsfællesskabet.

Styrket leverandørsikkerhed i den kritiske teleinfrastruktur
Virksomheder, der leverer kritisk teleudstyr, eller står for driften af kritisk teleinfrastruktur, kan udgøre en selvstændig trussel, da adgangen til kritisk teleinfrastruktur giver mulighed for at udføre sabotage eller spionage. Regeringen har fremsat forslag til lov om leverandørsikkerhed i den kritiske teleinfrastruktur den 10. marts 2021 i forventningen om, at loven vil træde i kraft den 1. juli 2021. Lovgivningen vil sikre, at danske telemyndigheder vil kunne forhindre en teleudbyder i at indgå en leverandøraftale, hvis aftalen vurderes at udgøre en trussel mod statens sikkerhed. Lovgivningen vil basere sig på objektive kriterier og vil ikke være rettet mod specifikke lande eller specifikke leverandører.

Loven vil ikke gælde for Grønland og Færøerne, men regeringen, Grønland og Færøerne drøfter, hvordan der kan udformes en lovgivningsmodel for Færøerne og Grønland med respekt for kompetencefordelingen i rigsfællesskabet.

3.2 Den udenrigspolitiske fuldmagtsordning

Der henvises til Redegørelse om rigsfællesskabet 2017 R 11 (7/4 2017) for en kort orientering om den udenrigspolitiske

fuldmagtsordning, der gør det muligt for Færøerne og Grønland at forhandle og indgå folkeretlige aftaler på rigets vegne. Færøerne og Grønland kan have krydsende interesser, især i forhandlinger i visse fiskeriorganisationer og ønsker ændringer i fuldmagtsordningen, ligesom der kan være behov for at søge at udvikle samarbejdet for at imødegå interesse modsætninger. Regeringen er i dialog med Færøerne og Grønland herom.

3.3 Styrket forskning i klima, miljø, energi og havet

Regeringen og partierne bag Forskningsreserven har besluttet, at forskning i klimaforandringer, og hvordan disse vil påvirke Danmark, Grønland og Færøerne, skal styrkes. I 2021 afsattes 39,4 mio. kr. til forskningsaktiviteter under Nationalt Center for Klimaforskning (NCKF) ved DMI, som skal fokusere på arktiske klimaforandringer og monitorering af Indlandsisen i Grønland. NCKF vil styrke datagrundlaget for klimatilpasning i Grønland.

På Uddannelses- og Forskningsministeriets område er der i 2021 bevilget 36,6 mio. kr. til GIOS (Greenland Integrated Observatory System). Projektets formål er at skabe en samlet observationsplatform ved at opgradere eksisterende målestationer i Grønland, som bl.a. kan benyttes til at observere klimaændringer, herunder temperaturændringer i havene. Projektet omfatter universiteter, forskningsinstitutioner og myndigheder på Færøerne, i Grønland og Danmark.

Der er herudover på FL19 afsat 19,5 mio. kr. i perioden 2020-2023 til et forskningsprogram om marin forskning i Nordatlanten samt 6 mio. kr. i perioden 2021-2022 til marin forskning omkring Færøerne. Disse midler samles til ét fælles forskningsprogram på i alt 25,5 mio. kr.

Der er afsat i alt 320 kr. i perioden 2021-2023 til at bygge Danmarks Tekniske Universitets nye oceangående forskningsskib, som afløser for det nuværende Dana IV. A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formaal har doneret 50 mio. kr. til skibet. Et nyt forskningsskib vil indgå i rigsfællesskabets samlede flåde af forskningsskibe og vil indgå som et vigtigt supplement til de eksisterende skibe på Færøerne og i Grønland.

I 2020 trådte EU-projektet EU-PolarNet2 i kraft, som er verdens største konsortium for arktisk ekspertise og infrastruktur. Projektets formål er bl.a. at komme med anbefalinger til Kommissionen om EU's indsats inden for arktisk forskning. Konsortiet består af 25 partnere, som repræsenterer alle europæiske og associerede lande med polarforskningsaktiviteter. Uddannelses- og Forskningsministeriet repræsenterer Danmark og Grønland som partner i projektet, mens Færøerne deltager selvstændigt.

3.4 Øget kendskab til rigsfællesskabet

Regeringen ønsker at bevare det tætte kulturelle bånd mellem Danmark, Færøerne og Grønland.

Der er på FL21 under Nordatlantpuljen afsat 47 mio. kr. i perioden 2021-2024 til at styrke kendskabet til rigsfællesskabet. Heri indgår produktion af dokumentarfilm om rigsfællesskabet, initiativer som skal styrke kendskabet til grønlandsk og færøsk kultur og sprog samt bevare og formidle kulturhistoriske bygninger. Derudover støtter puljen etableringen af et Søfarts- og Kulturhus på Vågø om Færøernes fiskerihistorie, udviklingen af en færøsk talegenkender og færdiggørelsen af en færøsk-grønlandsk ordbog.

Der blev på FL19 afsat 27 mio. kr. i perioden 2019-2022 til initiativer rettet mod at øge unges viden om Færøerne og Grønland. Herunder støtte til dokumentarfilm, tilskud til un-

ges studierejser og højskoleophold og puljemidler til initiativer af bredere uddannelsesmæssig karakter.

3.5 Finansiering til erhvervsudvikling på Færøerne og i Grønland

Vækstfonden kan yde medfinansiering til virksomheder med hjemsted på Færøerne og i Grønland, både i form af egenkapitalinvesteringer, lån og vækstgarantier. I 2019 indtrådte den grønlandske pensionskasse SISA ligeledes i samarbejdet og øgede kapitalen med 100 mio. kr. Der er pr. 31. december 2020 foretaget investeringer og finansiering for et samlet beløb på 107 mio. kr.

EKF Danmarks Eksportkredit kan yde finansiering til virksomheder med hjemsted på Færøerne og i Grønland i form af garantier, kautioner og lån. EKF har pr. 22. januar 2021 igangværende forretninger med ti færøske eksportører, én grønlandsk eksportør og én dansk eksportør, hvor kunden er en færøsk virksomhed med et samlet engagement på 535 mio. kr.

3.6 Grænsehindringer inden for rigsfællesskabet

Regeringen har i samarbejde med de færøske og grønlandske myndigheder identificeret grænsehindringer inden for rigs-

fællesskabet samt nordiske grænsehindringer, der berører rigsfællesskabet. Flere af de identificerede grænsehindringer er løst, jf. de oversigter, som løbende sendes til Folketingets Færøudvalg og Grønlandsudvalg. For de resterende grænsehindringer, der ønskes løst, arbejdes der mellem de relevante myndigheder i Danmark, Færøerne og Grønland på, at grænsehindringerne løses. Det overordnede ansvar for at koordinere arbejdet med grænsehindringer i rigsfællesskabet er i 2020 placeret hos ministeren for nordisk samarbejde.

3.7 Lovgivning på danske ansvarsområder

Danske myndigheder samarbejder tæt med myndighederne på Færøerne og i Grønland om, hvilke lovgivningsinitiativer der skal prioriteres. Det gælder særligt for Justitsministeriet og Erhvervsministeriet, hvor der fortsat en del sagsområder, der varetages af Danmark.

Hermed slutter redegørelsen.
